

Spis treści

WSTĘP	5
1. KABARET JAKO <i>LUDUS</i>	6
1.1. Ludus	6
1.2. Cechy ludyczne kabaretu	7
1.2.1. Swobodne działanie	8
1.2.2. Odrębność czasowo-przestrzenna	8
1.2.3. Powtarzalność	8
1.2.4. Napięcie, niepewność i rozładowanie	9
1.2.5. Improwizacja w ramach określonych zasad	9
1.2.6. Rozrywka	10
1.3. Cechy dystynktywne kabaretu	11
1.3.1. Przekraczanie tabu	11
1.3.2. Aktualność	12
1.3.3. Naśladowanie	12
1.4. Szopka satyryczna a kabaret	13
1.5. Zagrożenie komercjalizacją	13
1.6. Kabaret a <i>multimedia</i>	14
1.7. Podsumowanie	15
2. PROBLEMY KLASYFIKACJI KABARETU	16
2.1. Propozycje podziału	16
2.2. Kabaret profesjonalny i amatorski	16
2.3. Kabaret aktualny i historyczny	17
2.4. Kabaret polityczny i obyczajowy	17
2.5. Kabaret narodowy i kosmopolityczny	18
2.6. Kabaret językowy i sytuacyjny	19
2.7. Kabaret dla dzieci i dla dorosłych	19
2.8. Kabaret elitarny i egalitarny	20
2.9. Podsumowanie (selekcja klas kabaretu)	22
3. CHARAKTERYSTYKA KORPUSU	23
3.1. Kryteria doboru korpusu	23
3.1.1. Kreatywność językowa	23
3.1.2. Język jako źródło komizmu	23
3.1.3. Radykalizm w przekraczaniu tabu	23
3.2. Skład korpusu	24
3.3. Podsumowanie (czyli dlaczego teksty niektórych znanych kabaretów nie należą do korpusu)	24
4. PRAGMATYCZNA MOTYWACJA DEIXIS	27
4.1. Wstęp	27

4.2. Ja i wy, czyli my („wspólny świat")	27
4.3. My i oni (konflikt interesów)	30
4.4. Ja i ono (depersonalizacja)	32
4.5. Tu i tam	33
4.6. Nie ma „onych"	34
4.7. Podsumowanie	36
5. STEREOTYPY ETNICZNE JAKO ELEMENT „WSPÓLNEGO ŚWIATA"	37
5.1. „Wspólny świat" (ang. <i>common ground</i>)	37
5.2. Stereotypy	38
5.3. Żyd i Cygan	39
5.4. Wilki i niedźwiedzie	41
5.4.1. Motywacja nazw	41
5.4.2. Konteksty użycia nazwy wilka i niedźwiedzia w kabarecie polskim	43
5.5. „Polak potrafi"	44
5.6. Amerykanin polskiego pochodzenia (Polonus)	45
5.7. Murzyn	46
5.8. Arab	46
5.9. Podsumowanie	47
6. „WSPÓLNY ŚWIAT" A INTERPRETACJA TEKSTÓW IRONICZNYCH	48
6.1. Ironia	48
6.2. Ironia jako postawa i jako wyraz	48
6.3. Ironia werbalna i ironia sytuacyjna	49
6.4. Role w ironii	50
6.5. Wspólnota bratnich dusz	51
6.6. Ironia a antyironia (<i>irony</i> vs. <i>banter</i>)	51
6.7. Ironia jako przywołanie echem	52
6.8. Sygnały ironiczności	52
6.9. „Wspólny świat" a ironiczność tekstu kabaretowego	53
6.10. Wnioski	56
6.11. Mowa pozornie zależna	57
6.12. Kreatywność językowa	58
6.13. Dysonans poznawczy	58
6.14. Modyfikacje intertekstualne	59
6.15. Informacja odautorska w didaskaliach	60
6.16. Podsumowanie	61
7. „WSPÓLNY ŚWIAT" A INTERPRETACJA ALUZJI POLITYCZNYCH	64
7.1. Rodzaje aluzji	64
7.2. Motywy aluzji	65
7.3. Fonologicznym przejawem aluzyjnego przemilczenia bywa pauza	65
7.4. Sygnałem aluzji może być jednocześnie pauza i rym	66
7.5. Pauza jako sposób sygnalizowania aluzyjnej deleksykalizacji	67
7.6. Różne przekształcenia brzmieniowej postaci (metaplazm)	67
7.7. Imię bez (zamiast) nazwiska	68
7.8. Barbaryzm	69
7.9. Nazwa potoczna (niepoprawna) zamiast właściwego terminu	70
7.10. Pozorny brak koherencji	71
7.11. Skrzydlate słowa	71
7.11.1. Modyfikacja przysłowia jako sygnał aluzji	72
7.11.2. Przywołanie tytułu znanego utworu	72
7.11.3. Ironiczne przywołanie sloganu	73

7.12. Podsumowanie	73
8. STRATEGIE FORMY FONICZNEJ	75
8.1. Strategia jako termin językoznawczy i matematyczny	75
8.2. Strategia formy fonicznej a instrumentacja głoskowa	76
8.3. Tautogramy	76
8.4. Powtórzenie form danego wyrazu przy jednoczesnym powtórzeniu jego synonimów	80
8.5. Naśladowanie echa	80
8.6. Implicitny operator negacji	82
8.7. Symulacja kichnięcia	83
8.8. Symulacja jąkania	83
8.9. Metalipogram	84
8.10. Podsumowanie	85
9. STRATEGIE REINTERPRETACJI ETYMOLOGICZNEJ	87
9.1. Ujawnianie manipulacji	87
9.2. Skrótomania	88
9.3. Reinterpretacja etymologiczna skrótownica bez zmiany jego formy	91
9.4. Reinterpretacja etymologiczna skrótownica połączona ze zmianą jego formy	94
9.5. Reinterpretacja etymologiczna wyrazu jako skrótownica	94
9.6. Metainterpretacja skrótownica	95
9.7. Reinterpretacja etymologiczna oparta na dekompozycji wyrazu	96
9.8. Reinterpretacja wyrazu oparta na derywacji semantycznej	96
9.9. Podsumowanie	99
9.10. Słowniczek wybranych skrótów występujących w tekstach kabaretowych	100
10. STRATEGIE INTERTEKSTUALNE	102
10.1. Intertekstualność jako pozorna alegacja mowy totalitarnej	102
10.2. Hasła propagandowe (slogany)	103
10.2.1. Ironiczne przywołanie sloganu przez przeciwstawienie	104
10.2.2. Przywołanie hasła propagandowego (przysłowia itp.) przy modyfikacji jego (końcowej) treści	107
10.3. Defrazeologizacja	109
10.3.1. „Jestem..., czego i wam życzę”	109
10.3.2. „Nie ma za co”	110
10.4. Kolaż tekstowy (franc. <i>collage</i>)	110
10.4.1. <i>Wlaż kotek i Kukuleczka</i> - pure nonsense	111
10.4.2. <i>Autobiografia</i> i <i>Jolka</i> - tabu obyczajowo-religijne	111
10.4.3. „Piękna nasza Polska cała” - sprzeciw wobec manipulacji tekstem	112
10.4.4. <i>Zielony mosteczek</i> a sprawa wojsk radzieckich	113
10.4.5. <i>Szli na Zachód</i> czy „Ślina na Zachód”	113
10.4.6. <i>Czerwony stoliczek</i>	114
10.5. Nośniki rytmizujące	118
10.5.1. <i>Lokomotywa</i> Tuwima	118
10.5.2. <i>Cake-walk</i>	119
10.5.3. <i>Albośmy to jacy tacy</i>	120
10.5.4. „Kto ty jesteś?”	121
10.6. Degradacja pisma urzędowego poprzez jego odśpiewanie	123
10.7. Parodiowanie	124
10.7.1. Parodiowanie mowy aktywistów partyjnych	126
10.7.2. Parodiowanie reklam	128
10.7.3. „Dokumenty historyczne”	128
10.7.4. Życiorys	130

10.8. Odśpiewanie piosenki stalinowskiej bez deformacji	132
10.9. Podsumowanie	132
11. „KICZ” JAKO STRATEGIA (SZTUKA SZCZĘŚCIA WE „WSPÓLNYM ŚWIECIE”)	135
11.1. Trudności badań	135
11.2. „Sztuka szczęścia”	135
11.3. Zasady kiczu	136
11.3.1. Zasada niedostosowania	136
11.3.2. Zasada kumulacji	137
11.3.3. Zasada synestezji	137
11.3.4. Zasada przeciętności	137
11.3.5. Zasada komfortu	137
11.4. Zasada istnienia „wspólnego świata”	137
11.4.1. Zasada „wspólnego świata” a zasada przeciętności	137
11.4.2. Zasada „wspólnego świata” a zasada komfortu	138
11.4.3. Zasada „wspólnego świata” a zasada synestezji	139
11.4.4. Zasada „wspólnego świata” a zasada kumulacji	139
11.4.5. Zasada „wspólnego świata” a zasada niedostosowania	141
11.5. Na pograniczu kiczu i szmiry	142
11.6. Kicz językowy	144
11.7. Podsumowanie	145
PODSUMOWANIE	148
Źródła	153
A. Teksty kabaretowe	153
B. Inne	155
Bibliografia	157
Opracowania naukowe	157
Opracowania inne	162
Резюме	163
Summary	166